

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De mortificatione corporis quoad cultum eius. Cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

rifi os tuū, & labia tua iubilo.] Hæc, inquit, non de soluto rifu, & de immoderata oris apertione, sed de intima mentis lætitia dicta sunt. Hanc Dominus nobis sæpe abundantia suorum beneficiorum immitit, & vt exteriùs eam ostēdamus, concedit; quòd autē inestimabilissimis risis dissoluamur, semper illi displicuit.

Omnia hæc & alia similia, quæ ad moderatam corporis motionem spectant, non solum, cum apud alios manemus, seruanda sunt, sed etiam cum in cella soli, absconditi, & sine arbitris commoramur. Est enim modestia per se amabilis, quam non propter homines, sed propter seipsam, & propter reuerentiam Domini cuncta cernentis amplectimur. Et, si soli, & sine sociis, viri religiosi aut spirituales sumus, æquum est vt soli decorum seruemus, & omni actione minus decenti vacui maneamus. Optimè Beatus Bonauentura hoc documentum scripsit, & simul rationes eius exposuit. Nunquam ita securus sis, inquit, & abscondus, quin ita disciplinare & castè te habeas in visu, gestu, tactu, & in omnibus aliis, ac si ab aliquo videreris. Quia sancti Angeli, qui nobiscum sunt, semper vident omnia opera, quæ facimus, quorum aspectus debemus vbique venerari, & præsentiam reuereri. Videt nos etiam ipse Deus, & iudex noster. Videt etiam nos ipsa conscientia nostra, testis eorum quæ facimus, & accusatrix. Qui autem magis veretur hominum aspectum, quam Dei, & conscientia propterea, & sanctorum Angelorum, non est castus amator boni. Eadem breuius habet Dorotheus, qui sic ait: Cum modestia egredere ad necessarios vsus necessariis. Venerare custodem tuum Angelum, in omnibus actibus tuis. Cum timore Dei omnia perface, teque ad orationem, meditationem, & contemplationem sæpe compelle.] His nihil addendum est, sed ea sunt mente retinenda, & diligenti actione præstanda. In quibus sine dubio aliqua corporis abnegatio est, quod cuperet liberè in omnibus vagari, & nulla disciplina regula contineri. At abnegatio hæc est vtilissima, non solum quia per eam multiplex imperfectio vitatur, sed etiam, quoniam mens corporis compositio componitur. Est enim tam arcta animæ corporisque coniunctio, vt sicut illa corpus pro voluntate regit, & mouet, ita & ab illo lato, vel tristi, sano, vel infirmo, decenter vel indecenter se habente, varias qualitates recipiat. Semper ergo hoc compositum, ac bene morigeratum teneamus; ne animam à proposito virtutis ad aliquam transferat leuitatem, & ab optimo suo statu dimoueat.

Vsus mortificationis motionum corporis.

A T que vt paucis verbis complectamur vniuersa, quæ in hac mortificatione diximus.

I. Membra corporis ita regenda sunt, vt vnumquodque suam solam actionem faciat, & à motibus cæterorum membrorum penitus superfedeat.

II. Quodlibet membrum decenter, & prout congruit statui & personæ operantis, suam actionem præstet.

III. Loca, & tempora cuique actioni conuenientia considera, & extra cuiusque proprium locum, & tempus, illam non assumas.

IV. Cum, laxandi animi gratiâ, seueritatem deponis, ita hilariorem faciem, & risum admittas, vt tamen semper modestiæ & circumspectionis memineris.

V. Hæc, non tantum aliis associatus, verum & solus, & in cella absconditus, propter præsentiam Domini vniuersa considerantis, & Angeli tecum affantis, obserues.

A Quæ tamen non ita accipienda sunt, vt ob desiderium componendi corporis, in vanam superstitionem declinemus. Nam pro temporis & occasionum exigentia, oportet ista mutare, & quod vno loco, aut tempore, aut cum quibusdam personis minus conueniens esset, cum aliis decens ac conueniens agnoscere. Pulchre enim dixit Bonauentura: Prudens, vt rerum varietas exigit, ita se accommodat tempori, non se in aliquibus mutans, sed potius aptans, sicut manus, quæ eadem est, cum in palmum extenditur, & cum in pugillum contrahitur.

Bonau. in prelogo speculi.

De mortificatione corporis quoad cultum eius.

CAPVT VIII.

S PONS A in Cantico Canticorum, Christi sponsi pulcherrimi consortium ambiens, & ab eo amari desiderans, seipsam vna atque eadem verborum serie, de nigredine & venustate commendat, dicens: Nigra sum, sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis; quod non putamus magno carere mysterio. Nam pulchritudo digna est, quæ in laudationem afferatur: de quo enim femina communiter seipsas, nisi de pulchritudine, laudant, quæ eas oculis insipientium amabiles, & cordibus desiderabiles reddit: An nigredo potius esset silentio suppressenda, quæ ipsam pulchritudinem fulcat, & non parum decorem corporis ex aliis confurgentem extenuat? Color ater, & in femina, apud Æthiopes forsitan habetur in pretio, apud illos scilicet qui concupiscentiæ desideris vruntur, at apud eos, qui à radiis huiusmodi caloris longè sunt positi, & desideria rerum mundanarum aufugiunt, non pretiosus, sed contemptibilis, non laude, sed vituperio dignus apparet. Quomodo ergo sponsa, id est, spiritualis anima in candidatorum regione nata, & inter sanctos enutrita, ad sui laudem simul cum pulchritudine colorem nigrum, cutemque atram ex caloris vehementia commemorat? Nisi velimus dicere, sponsam nequaquam se de atra cute laudare, sed potius eam ex adiuncta pulchritudine excusare; quasi dicat: Licet sim nigra, quod merito mihi vitio dari potest, tamen sum etiam pulchra, & ex partium debita proportione formosa; nec deo ob nigredinem omnino contemni. At difficile est, perfectam pulchritudinem cum atro colore reperiri; præsertim non innato, sed extrinsecus accersito, cum pulchritudo non ex sola proportione, sed ex coloris quoque suavitate dependeat. Et esto, quòd nigredo corporis perfectam secum venustatem admittat, sed nigredinem, & actionum insuauitas, de qua Canticorum liber sub illo cortice loquitur, non potest non cum mentis decore pugnare. Dicamus ergo sponsam simul se de vtroque laudare, nimirum de corporis nigredine, ac de mentis pulchritudine: ita vt dicat: Corpore quidem sum nigra, & squallida, quod mihi laudi tribuendum est, si mente sum pulchra, & decora; quia nigredinem sciens volensque suscepi, vt in itinere posita, securius pulchritudinem decoremque custodiam. Annon Cedarum tabernacula, qui semper loca mutant, & per deserta ac inuia discurrunt, eo pretiosiora sunt, quo interiores diuitias, & elaboratam pulchritudine coriacea ac sub nigra pelle cooperiunt? Annon tentoria Salomonis eo sunt illu-

Cantic. 1. 4.

striora,

Bonau. informat. mentis. 1. p. c. 16.

Dorothe. supra.

ltiora, quo magnam copiam auri, & argenti, & im-
mensam cortinarum pulchritudinem, ac ipsum re-
gem Salomonem intus quiescentem, sagis & ciliciis
contegunt, quæ interiora ab imbribus & cæli inju-
ria defendant? Ita profusus & ego eo sum pulchrior
ac sapientior iudicanda, quo virtutum & donorum
cælestium abundantiam externa austeritate custo-
dio, & corporis deiectione cooperio.

Iam sponsa, id est, anima iustæ, sensum accepi-
mus: ipsa pulchritudinis nomine gratiam & virtutes,
nigredinis verò appellatione, corporis squalorem in-
telligit. Et merito de utroque se laudat: quoniam
si virtus eam pulchram, nempe iustam ac sanctam
facit, nigredo, quasi operimentum est virtutis, & vel-
ut murus sanctitatis, qui adeptam iustitiam tuetur,
atque conferuat. Hæc autem nigredo in duobus
posita est; scilicet in externo cultu vestium, qui humi-
litem ac sæculi contempionem redoleat; & in cas-
tigatione corporis, quæ illud menti subiiciat. Vnde
duplex est nigredo animæ iustæ admodum necessa-
ria, ad multiplicem virtutum pulchritudinem asser-
uandam: nunc de illa prima, & in sequentibus de hac
posteriori dicamus. Illa verò nigredo, quæ in ves-
tium paupertate consistit, quàm sit custodiendæ pul-
chritudini mentis necessaria, Bernardus egregiè tra-
ctat, huic in modum scribens: Si consideremus habi-
tium exteriorum Sanctorum, eum, qui in facie est,
quàm sit humilis utriusque & abiectus & quadam ne-
glectus incuria; cum tamen identidem intus reuelata
facie gloriam Dei specularantes, in eandem imaginem
transformentur, de claritate in claritatem tanquam
à Domini spiritu: nonne vnaqualibet talis anima
merito nobis videbitur, posse respondere exprobranti-
bus sibi nigredinem: [Nigra sum sed formosa?] Vis
tibi denique demonstrem animam & nigram pariter
& formosam? Epistole, inquit, graues sunt, sed
præsentia corporis infirma, & sermo contemptibilis.
Exposita autem mirabili pulchritudine Pauli, exter-
na humilitate contecta, subiicit: Non planè con-
temnenda in Sanctis ista nigredo externa, quæ can-
dorem operatur internum, & sedem proinde præ-
parat sapientiæ. Et paulo post: Merito omnis cura
sanctorum, spreto ornatu cultusque superfluo exte-
riori sui hominis, qui certè corrumpitur, omni se
diligentia præbet, & occupat excolendo ac deco-
rando interion illi, qui ad imaginem Dei est, & reno-
uatur de die in diem. Certe sunt enim, Deo non
posse esse quicquam acceptius imagine sua, si proprio
fuerit restructa decori. Hæc & multa alia Bernar-
dus. Et quidem ex alia ratione facillè elicimus, in-
dumentorum paupertatem augmento virtutis profi-
cere, quæ desumpta ex ipsorum natura statim occur-
rit. Nam vestimenta data sunt tum in erubescentiæ,
tum in infirmitatis humanæ remedium. Primò igitur
nobis fuerunt in subsidium erubescentiæ concessa;
quoniam corpora nostra aduersus animam rebel-
lantia, & contra voluntatem hominis in turpes se
motus efferentia, debuerunt, vt sine rubore in vnum
multi viteremus, indumentis operiri. Hoc autem
fuisse vsus indumentorum initium, constat ex Gene-
si, in quo de patribus humani generis post transgres-
sionem, dicitur: Cumque cognouissent se esse nu-
dos, conseruerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizo-
mata. Deinde vestimenta sunt nobis propter indi-
gentiam prærogata, quia nimirum æstu fatigati, & fri-
gore afflicti, & imbribus, & niuibus, & grandine, ac
pruina, & aliis inclementis verberati, debuimus, in-
dumentis, veluti medicamentis, foueri, & veluti ar-
mis, ab incursibus seruitorum nostrorum, qui propter pec-
catum aduersum nos insurrexerunt, vtriusque de-

A fendi. Et hanc causam tangit Paulus, cum ait: Ha-
bentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti si-
mus. Ex his autem duabus causis statim sequitur, in-
dumentum esse veluti infamiæ notam, ac miseriæ &
infelicitatis insignem. Quia si fideles fuissetus Deo,
nec corpus, contra rationis imperium, in turpes mo-
tus profleret, nec nos molestia rerum naturalium in-
uaderet, vnde nec necessitas indumentorum accede-
ret. Ergo indumenta exquisitiora parare, & ex illis
aut oblectationem aut honorem querere, manife-
stè est à lege diuina exorbitare, & ab honesto sine,
propter quem sunt instituta, deficere. Id autem non
erit sine detrimento veræ virtutis, cuius regulæ hoc
peruerso vestimentorum vsu læduntur. Et quia hon-
or virtutem sequitur, & dedecus vitium comitatur,
fit vt eo ipso quòd homo excessum in indumentis
habens, virtutem lædit; & honorem apud alios per-
dat, ac infamiam incurat. Vnde in Ecclesiastico
dicitur: Amictus corporis, & risus dentium, & in-
gressus hominis, annuntiant de illo. Quia videlicet,
sicut immoderatus risus, leuitatem; & pompaticus
incessus, arrogantiam ac superbiam; ita exquisitus
corporis cultus vtrumque significat. Ad idemque
optimè Clemens Alexandrinus ait: Quemadmo-
dum fumus ignem, bonus autem color bonusque
pulsus sanitatem: ita etiam talis, qui est apud nos,
amictus indicat, qualis sit nostrorum morum con-
stitutio.]

Sponsa ergo Christi, id est, spiritualis anima, hanc
nigredinem in vestium moderatione positam, im-
pensè dilectam habeat, qua se (si alia non desint) di-
gnam amore sponsi, & perfectionis amatricem, & ab
omni leuitate alienam ostendat. Et in hoc erga cor-
pus suum abnegationem sectetur, vt ab eo, quicquid
in indumentis status & vita spiritualis non appro-
bat, constanti stabilitate remoueat. Omnia verò,
quæ Hugo Victorinus, Bonauentura, & Humbertus
de habitu virorum spiritualium scribunt, sex possunt
documentis comprehendere, quæ qui serauerit, satis
(vt putamus) huic abnegationi satisfaciet. Hæc autem
memoriæ gratiâ ad genus vestis, ad qualitatem,
ad colorem, ad formam, ad coaptationem, & ad
munditiam pertinent. Circa genus vestis, illud
obseruandum est, vt vestimenta non sint pretiosa,
sed vilia, & ex panno, qui pauperes deceat, & mo-
dico ematur pretio, contecta. Abusus enim est, &
nullo modo ferendus, si religiosus ex panno optimo,
quem ditissimus & nobilissimus sæcularis indueret,
vestiatur. Christus Dominus, caput nostrum, ac
religionum supremus Prælati, & spiritualis con-
uersionis forma, nunquam in hac mortalitate habi-
tium pretiosum gestauit, sed semper fuit vilissima
pauperum illius temporis veste, nempe tunica &
pallio, contectus: quid nos miserabiles, qui eius imi-
tationem profitemur, in hoc ab eo fugimus, dum pre-
tiosas ad vsun vestes quarimus: Petrus Apostolus si-
delibus fœminis etiam coniugatis præcipit, ne vrant
veste pretiosa: Quarum, inquit, non sit extrinsecus
capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti ve-
stimentorum cultus. Et Paulus per omnia Petro
conformis: Similiter & mulieres in habitu ornato,
cum verecundia, & sobrietate ornantes se, & non in-
tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pre-
tiosa. An hæc Ecclesiæ capita, spiritualibus & reli-
giosis viris vestimenta pretiosa concederent, quæ fœ-
minis tanta seueritate prohibuerunt: Non puto: quo-
niam cum illa non ad necessitatem quarantur, cui
vile sufficit vestimentum, apertum est, quia ad fastum
& vanitatem quaruntur. Hoc est enim, quod Gre-
gorius quodam loco ait: Nemo vestimenta pre-

Eccle. 19. 27.

Clem. 30. Padag. c. 11.

Hugo de insti. no. uit. c. 9. Bonau. in spec. p. 3. c. 8. Humb. li. 2. p. 3. c. 2.

1. Pet. 3. 3. 1. Tim. 2. 9.

Greg. hi. 40. in Euanag. ad med.

Bern. ser. 25. in Cinn.

2. Cor. 10.

Gen. 3. 9.

tiosa,

riosa, nisi ad inanem gloriam, quatit, videlicet vhorabilior ceteris esse videatur. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quatitur, res ipsa testatur, quod nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab aliis non possit videri. Et alio loco: Nemo existimet, in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset, nequam Paulus Apostolus per epistolam, feminas a pretiosarum vestium appetitu compesceret, dicens: Non in veste pretiosa.] Pensate ergo quae culpa sit hoc etiam vitos appetere, a quo curauit pastor Ecclesiae & feminas prohibere.] Dominus quidem humanam animam luteo corpore textit, & carne, ossibus, & nervis corruptibilibus amicitur, vt nos ex hoc facto discamus, vilem materiam nostram vili vestimento circumdare, quod possit nuditatem operite, & temporis iniurias propulsare. Si vero haec materia de se vilis, nobis pretiosa est, eo ipso abiecta esset veste tegenda. Nam mercator pretiosam gemmam vili capsula contegit, & sic eam melius diligentiusque custodit. Ita prorsus & nos, corpus sub vili indumento melius custodimus, a quo incitamenta arrogantiae & lasciuiae separamus. Sic ergo indumentum nostrum ex panno vili & ctasso confectum, ex illo nimirum, qui ab aeterno, vel dispensatore domus pro tota congregatione coemittit. Hic enim panus pro omnibus comparatus, semper erit pauperum statui accommodus. Hic Praelatum vestiat, vt ad similitudinem boni pastoris, non alio quam ouium suarum vellere seipsum operiat. Hic denique magistros, concionatores, & alios quoscuque, quauis dignitate praefulgeant, contegat, ne diuersitas vestium illos paupertatem ac humilitatem deseruisse pratendat.

Circa qualitatem vestimentorum euanandum est, ne sint nimis mollia, neque subtilia, quibus corpus mollescat, sed talia, quae nonnulla crassitie & asperitate ipsum ad sanctos labores corroborarent. Neque enim nos Christo seruiamus, vt in ocio & segnicie putrescamus, sed vt mille modis pro eius gloria, & animarum salute laboremus. Huic autem labori manifeste obstat mollicies & subtilitas vestium, quae corpus laxitati assuefacit, & a duricie necessaria laboribus ferendis auertit. Optime ergo ait sanctus Ephraim: Ne vestis sit mollis, nec odotamenta in vestibus, feminarum more. Sed anima potius optimo fragret odore Spiritus sancti per vitam bonam.] Feminis mollioribus, & quieti, ac minoribus laboribus a Deo factis, subtiliora, & leuiora indumenta ex vsu omnium ferentium data sunt; hominibus vero fortioribus ex eodem vsu denegata, & alia duriora concessa. Sed iam abusus magna ex parte hunc ordinem immutauit, & homines pariter ac mulieres delicatis vestibus amicitur. Si id in saecularibus abusum appellamus, & iuste reprehendimus; quanta erimus reprehensione digni, si eidem malo subditi inueniremur? Inuenimur autem, dum praeter ordinem regularem, subtilitatem & molliciem in nostris indumentis admittimus. In Deuteronomio scriptum est: Non vtetur vir veste feminea.] Quod non tantum de forma vestis, sed de qualitate quoque eius potest intelligi: vt scilicet vir more feminarum, vestem nimis teneram & delicatam non induat. Et Dominus per Sophoniam ait: Visitabo super omnes, qui induti sunt veste peregrina.] Hi autem, spirituales viri mihi esse videntur, qui mollioribus vestiuntur. Molli quippe vestis quasi cuius est saeculi, & in religiosa domo quasi aduena & peregrina; Nam qui mollioribus vestiuntur, in domibus regum sunt.] Ergo qui in

A vita religiosa positus, mollia ad indumentum quatit, is vestem peregrinam induit, ac proinde dignus est, vt a Domino visitetur, id est, acriter puniatur. Mollia enim indumenta, vt ait Bernardus, animi molliciem indicant. Non tanto curatetur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens in culta virtutibus.] Quis autem puret, mentem mollem, & virtutis contemptricem, non esse acriter castigandam? Ad fugiendum autem hoc vitium in vestibus, non aliud consilium do, nisi quod supra scripsi; vt ex panno, vel lino pro omni congregatione empto, vestiamur. Haec enim absque dubio pro omnibus empta non erunt nimis mollia, neque subtilia. Et, si aliquando, (quod de zelo boni Praelati non credimus) ad nonnullam molliciem accesserint, id nobis non imputabitur, qui cum veri pauperes religiosi, indumenta gestamus, quae a Praelato & Congregatione nobis data sunt.

B De colore vestimentorum illud dicere oportet, ne illa sint nitidiora aut splendidiora quam deceat. Quod vtiq; conuenimus, si pretium vestis, & nimiam subtilitatem vitauerimus, quibus solet extra ordinarius nitor adiungi. Sic ergo color indumentorum nostrorum, non alienus ab statu pauperum, qui omnia mundana contemunt. Nullam in se praeferat vanitatis aut arrogantiae notam, quae a nimio nitore nequaquam abesse conspicitur. Vestis quoque sit monachi, inquit Cassianus, quae corpus contegat tantum, ac repellat nuditatis verecundiam, & frigoris retundat iniuriam, non quae seminaria vanitatis aut elationis enutriet.] Haec ille. In qua re Augustinus, doctor sanctissimus, post susceptam etiam Episcopalem dignitatem, praebuit in signe moderationis exemplum. De quo haec scribit Possidius: Vestis eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: qua his plerumque vel iactare se insolenter homines solent, vel abiicere, ex vitroque, non quae Iesu Christi, sed quae sua sunt idem querentes. At iste Beatus medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinans.] Quod si, nec Episcopos deceat nimis nitor, ac splendidus indumentorum color, quanto minus pauperibus, & mundo mortuis conueniet? Certè stultitia esset non ferenda, si quis nitidissimam & splendidissimam sindonem, qua cadaver suum obuolueretur, & in sepulchro recondideretur, quereretur. Et nos iam saeculo defuncti sumus, & in religiosi domibus, quasi in sepulchris, delitescimus, ad quid nitida concupiscimus vestimenta? Ridet Bernardus eos, qui huic subiacent ignorantiae, & inutiles eorum curas pulchre describit. At tu, inquit, quando cucullam empturus lustras vrbes, fora circuis, percunctis nundinas, domos scrutaris negotiariorum, cum etiam euertis singulorum suppellectilem, ingentes explicas cumulos pannorum, atrectas digitis, amoues oculos, solis opponis radios; quicquid grossum, quicquid pallidum occurrerit, respicis. Si quid autem sui puritate & nitore placuerit, illud mox quantolibet pretio fatagis tibi retinere. Rogo te ex corde facis haec, an simpliciter? Cum denique contra regulam, non quod vilius occurrerit, sed studiosissime quatit, quod, quia rariis inuenitur, pretiosius emittit, ignorans facis haec, an ex industria? Ex cordis thesauro sine dubio procedit, quicquid foris apparerit vitiosum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas interioris vanitatis iudicium est.] Haec tenus ille. Quo ostenditur miserabilissimum esse pro pulchritudine animae nitorem vestium corporis cupere, & curam poliendae mentis ad sollicitudinem carnis ornandae transferre.

C **D** **E**

Bern. in Apologia ad Gualterium.

Cassian. lib. i. de institut. c. 3.

In eius vita c. 21.

Bern. in Apologia.

Rom. 6. in Eua. g.

Ephraim, de abstinentia a cupiditatibus carnalibus.

Deut. 22. 5.

Sophon. 8.

Mat. 11. 8.

Forma vestium talis sit, quam nullus ob exquisitum modum, aduertat. Nec nimis longa, quæ aliquid vanæ auctoritatis; nec nimis breues, quæ minus honestatis habeant: nec nimis amplæ, quæ animi laxitatem; nec nimis strictæ, quæ simulationem præcedant: nec denique ita fiant, vt vel in minimo à communi habitu aliorum eiusdem conuersationis differant. Iam enim vana cura sæcularium, quodammodo in nonnullos viros religiosos irrepit: vt sicut illi breui tempore formam vestimentorum demutant, & iam vno modo, & postea alio indui procedunt, ita isti nouas habitus formas in suas congregationes inuhere non verentur. Hi caudas vestibus adiungunt, vt puluerem colligant: illi collum, siue supremam vestis partem altiore faciant, vt corpulentiores appareant: alij manicas gestant ampliores, nescio an vt in eis quædam alibi custodienda recondant. Non est multa cura spiritualis profectus in illis, quos istæ curæ, & cogitationes indumenta mutandi, sollicitant. Ad formam ergo consuetam habitus efformandus est, ita scilicet, vt sicut semper serui Dei sumus, ita tales externa quoque veste appareamus. Si alia immutata seruamus, necesse est, vt vestem, etiam quoad formam, nunquam mutemus. Illa sit talis, quæ ex forma sua nos pauperes, & filios eorum, qui paupertatem propter diuitias sæculi venturi amplexi sunt, non curiositatis & vanitatis, aut alterius similis affectus, sectatores annuntiet.

Coaptatio vestis pertinet ad modum, quo eam portamus, & nostro corpori coaptamus. In quo illud querere debemus, vt vestes nos decenter operiant, vt modestiam quandam grauitatem præferant, vt non ad desiderium placendi aliis, sed ad augmentum modestiæ & humilitatis nos ornent. Verè enim qui modis insuetis pileum, aut capucium capiti adaptant, & vestes nimis curiosè plicant, aut circumuoluunt, vel quid simile, quod viri prudentes & graues non faciunt, inchoate præsumunt, homines sunt distracti & vani, qui ab aliis videri, & ad aliquam inanem laudem notari appetunt. Sed gratia Dei, vt optimè Hugo ait, omnes, qui talibus student, per hæc quibus placere cupiunt hominibus, apud omnes magis viles & contemptibiles fiunt. Qui propterea quod oculos ad suam vanitatem & leuitatem considerandam non habent, à Prælati sunt duriter increpandi. Doceantur itaque modestiam & necessariam grauitatem, vt quod alij boni & morigerati suo exemplo ædificant, isti tanta leuitatis ostensione non destruant. Proponatur illis prudentium sæcularium vsus, qui ob ipsum honorem sæculi ab his leuitatibus abstinere, vt ab illis externa grauitate ac modestia vinci erubescant.

In vestitu tandem vili, & paupere, & ab omni signo leuitatis alieno, decens mundicia seruetur. Sæpe neglectus vestis vsque ad immundiciam & sordes ex inani gloria solet procedere. Vnde Hieronymus: Ornatus, & sordes pari modo fugienda sunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Et rursus: Nec affectata sordes, nec exquisitæ deliciæ laudem capiunt. Illud ergo Salomonis ad litteram etiam seruati conuenit: Omni tempore sint vestimenta tua candida, id est, decenter munda & ornata. Sic sancti viri honestam curam indumentorum habuerunt. Vnde de quibusdam eorum legitur, vt de Bernardo & Ignatio nostro, quod paupertas in vestimentis semper illis placuit, sordes autem nunquam. Sic quisque in vestibus quoque nonnullam imaginem mentis suæ præferet, vt sicut mentis puritatem amat, ita corporis & vestimentum mundiciam non respiciat. Sic erga paupertatem, virtutem nobilic-

simam, tenerenter se geret, quam non in sordibus, sed in omni mundicia custodiet. Sic nescio quid pulchritudinis mundiciæ addet, dum illam indumento pauperi & vili coniungit. Sic denique proximos edificabit, quos Deo lucraturus est, quia eos à suo confortio per fetorem & vestium immundiciam non auerter. Sed in hac mundicia modus etiam tenendus est, vt ad nimiam curiositatem non declinet, & dum animus immoderatè in sacco mundiciam querit, eius habendæ causâ, excessum aliquem in indumentis admittat.

In his omnibus aliqua reperitur nostræ carnis abnegatio, quæ semper in vestibus arrogantiam & delicias concupiunt: & cum ab ea omnis superfluitas submouetur, & ad modestiam & paupertatem restringitur, eius desiderium abnegatur. Sed hæc, quæ diximus, debita sunt, quia non potest culpa vacare, si aliquis pretiosiores, aut subtiliores, aut nitidiores vestem induat, quam suis deposcit status: si etiam in forma vestis, aut in coaptatione, aut in sordibus, vel exquilita mundicia imprudenter excedat. Quare in hac abnegatione vlti procedendum est, & aliquid non debitum sed spontaneum obsequium præstandum. Illud autem erit si aliquando, præsertim in ipso conuersionis initio, vestimenta vilissima, quæ nos apud homines contemptibiles faciant, & aliquem ruborem ingerant, induamus. Id sanè Franciscus fecit, qui discalciatus & vilissimis indumentis reclus, fracti, & famulus domus suæ, & omnibus suis ciuibus se in risum & ludibrium exposuit. Idem omnino multi perfecti viri fecerunt, quos sigillatim recensere non vacat, vt à sæculo exeuntes, ipsam abiectiori veste contemnerent, & seipsum abundantiù crucifigerent. Nec is vsus in familiis religiosis excidit, in quibus tyrones, contemptibiles vestes, ad maiorem sui abnegationem, accipiunt. Hoc abnegationis genus in tyrocinio spiritualis vitæ libentissimè suscipiendum est, postea verò in vita decursu non penitus abiiciendum; sed dum se occasio obtulerit, amplexandum. Vestis lacera & pannosa, religiosum senem & grauem decet, qua iuuenibus præluceat, & paupertatem sibi cordi esse, demonstret. Interiora indumenta vetustate consumpta eundem interdum non dedecent: Si exteriora, propter eos sæculares, quibuscum ad Dei gloriam conuersatur, debeant esse meliora, vt in aliquo incommoditatem perferat. Moderatio in admittendis indumentis omnibus conuenit, vt non simul noua sint omnia, sed si vnum admittatur nouum, alterum retineatur lacera; ne pauperculus, ac si esset diues, nitidus omnino procedat. Hæc & alia, prout spiritus Domini suggererit, vnusquisque in cultu sui corporis obseruare poterit, quibus seipsum abneget, & omnem externam, quæ ex indumentis nasci solet, arrogantiam cohibeat. Sic implebit illud Ecclesiastici: In vestitu ne gloriaris vnquam, nec in die honoris tui extollaris. Assignat autem huius præcepti optimas causas: Quoniam mirabilia opera altissimi solius, & gloriosa, & absconsa, & inuisa opera illius. Amictus, inquam, hominis, aut opus quoduis ab eo factum, non est admirabile, sed solius Dei opera sunt admiranda, cui propterea omnis laus, ac gloria est tribuenda. Et incomprehensibilia sunt iudicia Domini, qui consuevit fortes commutare, & gloriosos in confusionem adducere.

Vsus mortificationis corporis quo ad cultum.

His itaque non multis documentis omnis hæc abnegatio continetur.

I. Vesti

Hugo su-
pra.

Hieron.
epist. su-
pra.

Eccles. 8. 5.

Eccles. 11.

4.

I. Vestimenta non sint pretiosa, sed vilia, & modico pretio empta, & ab statu pauperum non aliena.

II. Non sint nimis mollia nec nimis subtilia, sed potius aliquantulum dura & crassa, quae corpora, non ad ocium sed ad honestos labores nata, cooperiant.

III. Non sint nitida nec splendida, sed talis coloris, qui statim lugentium & poenitentiam agentium, congruant.

IV. Non sint exquisitè composita, sed formam religiosam habeant, quae omnibus aedificationi praebent.

V. Non sint leuiter ac pueriliter corpori coaptata, sed tali modo, ut mentem seriam & grauem ostendant.

VI. Non sint sordida nec nimis munda, quae ad immoderatam curiositatem deficiant.

VII. Interdum, praesertim in initio conuersionis, vilissima indumenta accipienda sunt, quae mentem, se in superbiam erigentem, humiliant.

VIII. Omni tempore curandum est, ne omnia in hoc genere amictus corporalis sint commoda, ut pro amore Domini in hoc, sicut in ceteris, aliquid patiamur.

Atque illud in primis curare debemus, ut amictum corporis, propter eum finem tantum, ad quem ordinatus est, scilicet ob tegendam nuditatem & repellendas temporis iniurias, & non ad inanem gloriam, assumamus. Ad quod nos hortatur sanctus Ephraem hac pulcherrima oratione: Noli splendido ornatu vestiri gloriarum, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & facco Isaias propheta, de quo scriptum est: Vade, & solue sacco de lumbis tuis, & calceamenta tolle de pedibus tuis. Quali item Ioannes Baptista vestimento usus sit, ne obliuiscaris. Quare non vestium splendore studeas esse conspicuus, sed per bona sancta quae opera luceat lux tua coram omnibus, ut ubique glorificetur Dominus.

Ephraem, consil. de vita spirituali. c. 9. lja. 20. 3.

De mortificatione corporis quo ad asperitates.

CAPVT IX.

Nunc de altera nigredine sponse dicendum est, quae in spontanea carnis afflictione conspicitur. Non minus, quam praecedens, spiritui necessaria, quia corpus domat, & imperio rationis virtutisque submittit. Quae licet quodam modo ad abnegationem tactus pertineat, eo quod carnis afflictio tactu sentitur: tamen sciungenda fuit tractatione, quia specialem continet difficultatem, & quia non tam assumitur, ut superflua tactus rescentur, quam ut corpus edometur, & caro spiritui subiiciatur. Ad hanc corporis afflictionem spirituales viri, qui spiritus viam non segniter currunt, non sunt multum adhortandi: quia spiritui Dei acti, & dolore peccatorum incitati, & quotidianarum imperfectionum graue olentia percussi, satis se pronos sentiunt ad carnem multis modis affligendam, nisi forte (quod supra modum, omnem assumptam asperitatem superat) morborum ac dolorum grauitate vexentur. Sed alij monendi sunt, qui necdum suam agnoscentes paupertatem, nec carnis aduersus spiritum ferociam peruidentes, blandè corpus suum tractant, & illud, ut perfectioni seruiat, edomare non curant. Tales esse nonnunquam solent spiritualis vitae tyrones, qui dum veteranos, senes praesertim & imbecillos, confiderant, volunt illos in ratione vitae praesentis imitari. Non animaduertunt quid hi fecerint, quos labores pro virtute subierint, quas difficultates superauerint, sed vident, quod modò aegritudinibus affecti fa-

Aciunt, ibique curant incipere in cura sui corporis, ubi isti iam desinunt. Nullus tamen erit, etiam parum lucis habeat, qui istorum tepidorum errorem non videat. Volunt enim ante laborem ociari, ante ambulationem fessi sedere, & ante pugnam more victorum in pace quierereque persistere. Alij necessitate compulsi & aegritudinibus pragruati, ab afflictione corporis cessant, cum tamen à pugna interiori cum vitiis non cessent: ipsi verò corpore robusto, affectibus inordinatis, & sensibus ad quaeque illicita pronis, cupiunt, carnem suam, vniuersorum victorum fontem, molliter atrectare. Cum his loquutus videtur sanctus Bonauentura, cum ait: Feruorem nouitiorum non decet illa misericordes in seipsis discretiones, & discretionum dispensationes faciles, quia indulgentiae suo iudicio non sunt admittendae, nec tamen recusandae sunt alieno. A seipso in seipsum rigida debet esse censura & districta seueritas. In his ergo, quae ad corpus pertinent, obedientia illis necessaria est, ne in assumpta afflictione per indiscretionem excedant, sed dum ipsa non obsistit, in assiduam, non tamen indiscretam, corporis afflictionem illis incumbendum est, ne cum primo hoste & omnium infestissimo amicitias inisse videantur. Corpore enim viuo quoad seculum, id est, immortificato manente, non poterunt bella interiora aggredi, nec hostes in abscondito decerrantes prosternere.

CHi autem & reliqui omnes, qui se pusillanimes ad affligendum corpus, sentiunt, non vno tantum, sed multis incitamentis, tum à necessitate, tum ab utilitate huius afflictionis percitis, mentem suam ad domandum corpus accendant. Et quidem satis illis deberet sufficere, omnium, quos imitari gestiunt, virorum perfectorum exemplum. Quis enim illorum, nisi non leuis aegritudo corporis impediret, corporis afflictionem non tenuit? Quis illorum cilicis, flagellis, ieiuniis, vigiliis, humicubationibus, & aliis similibus carnem suam non afflixit? Si euoluamus Sanctorum historias, neminem illorum reperiemus, qui aduersus proprium corpus, hoc mortificationis genere usus non sit. Immo videbimus sanctos reges, atque reginas, coniugatos, & tenerimas virgines (ut nunc de ceteris taceam, quibus maior erat huius afflictionis desumenda commoditas) corpora sua his sanctis asperitatibus domuisse, omnemque erga carnem indulgentiam repudiasse. Cilicinam quidem vestem, Cassianus monacho minus congruam esse credit, sed illam extrinsecus apparentem, quam vana ostentatio sequeretur, illam etiam, quae in religiosis corpore laborantibus, laboribus ex obligatione vel ex charitate susceptis, obstat. At vestem aut zonam cilicinam, lumbis harentem, communi habitu tectam, & orationi ac studiis proficientem, ipse non improbat, & innumerabiles viri perfecti, ea videntes approbant. Quod si sancti hoc & aliis multis afflictionis generibus carnem suam domuerunt non est cur hi, qui ad eorum perfectionem aspirant, corporis afflictionem fugiant, & se carnis suae stultos amatores efficiant. More enim eorum, quorum statum profitemur, viuendum est, & aulicus, cum aulicus se palpet, & saecularis mundanus, cum mundanis se molliter tractet, at spiritualis vir, cum viris perfectis & sanctis, corpus suum pia seueritate castiget. Hoc namque vitae tempus non ad indulgendum corpori, sed ad curandam animae salutem accepit. Tempus hoc, inquit Bernardus, animabus, non corporibus est assignatum, dies salutis utique non voluptatis. Omnia tempus habent: animabus nunc operam

Bonaui. in specul. 2 p. princip. c. 2.

Cassian. lib. 1. de instit. c. 3.

Bern. de clauar. ecce nos reliquimus, & c. post mediu.